

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

KOMENTARZ

TOM I
ART. 1–505³⁸

REDAKCJA NAUKOWA
MAŁGORZATA MANOWSKA

ANDRZEJ ADAMCZUK, MAŁGORZATA MANOWSKA
PIOTR PRUŚ, MARCIN RADWAN
MAŁGORZATA SIEŃKO, EWA STEFAŃSKA

3. WYDANIE

Wolters Kluwer

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

KOMENTARZ

TOM I

ART. 1–505³⁸

REDAKCJA NAUKOWA

MAŁGORZATA MANOWSKA

ANDRZEJ ADAMCZUK, MAŁGORZATA MANOWSKA
PIOTR PRUŚ, MARCIN RADWAN
MAŁGORZATA SIENKO, EWA STEFAŃSKA

3. WYDANIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wolters Kluwer

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 września 2015 r.

W komentarzu uwzględniono również nowelizacje – Dz. U. z 2015 r. poz. 218, 539, 978, 1199, 1311, 1418, 1419.

Redaktor prowadzący

Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne

Eliza Marks, Bartosz Stanisławski, Szymon Makuch

Łamanie

JustLuk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumieł, Krystyna Szych, Krzysztof Drzewiecki

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych

Agnieszka Tchórznička

Poszczególne części komentarza opracowali:

Andrzej Adamczuk: art. 758–775¹, 796–840², 841–1088

Małgorzata Manowska: art. 1–14, 64–110, 127, 187–205, 207, 217, 316–416¹, 425–458, 478–479²⁷, 480–505³⁸

Piotr Prus: art. 506–605, 606–694⁸, 1106–1110², 1111–1116, 1139–1142⁶, 1154–1217

Marcin Radwan: art. 795¹–795¹⁷, 840³, 1097–1105¹, 1117–1138, 1143–1153²⁵

Małgorzata Sienko: art. 117–124, 227–315, 424¹–424¹², 716–729, 776–795

Ewa Stefańska: art. 15–63⁵, 125–186 (bez 127), 206–226 (bez 207 i 217), 459–477¹⁶, 479²⁸–479⁷⁸, 730–757, 1110³–1110⁴

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-8433-9

3. wydanie

Wydane przez:

Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

AUTORZY

Andrzej Adamczuk – sędzia wizytator Sądu Okręgowego w Poznaniu, orzeka w wydziale cywilnym odwoławczym, specjalizuje się w postępowaniu egzekucyjnym.

Małgorzata Manowska – sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie; doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uczelni Łazarskiego; autorka wielu cenionych opracowań z zakresu procedury cywilnej, od lat kształci aplikantów sądowych, radcowskich i adwokackich.

Piotr Pruś – radca prawny, ukończył aplikację sądową i radcowską; wspólnik w Ecovis Milczarek i Wspólnicy Kancelaria Prawna sp. k.; kształci aplikantów radcowskich.

Marcin Radwan – sędzia wizytator Sądu Okręgowego w Poznaniu; od wielu lat zajmuje się zagadnieniami obrotu międzynarodowego z zagranicą; autor publikacji z zakresu prawa Unii Europejskiej.

Małgorzata Sieńko – wicedyrektor Departamentu Studiów i Analiz Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa.

Ewa Stefańska – sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, orzekająca w VI Wydziale Cywilnym, właściwym do dokonywania kontroli instancyjnej orzeczeń Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów; pracownik Katedry Prawa i Postępowania Administracyjnego w Instytucie Nauk Prawno-Administracyjnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Słowo wstępne	19
Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)	21
TYTUŁ WSTĘPNY. Przepisy ogólne	23

Część pierwsza POSTĘPOWANIE ROZPOZNAWCZE

KSIĘGA PIERWSZA. PROCES	63
TYTUŁ I. Sąd	63
Dział I. Właściwość sądu	63
Przepis wstępny	64
Rozdział 1. Właściwość rzeczowa	70
Oddział 1. Podstawy właściwości	70
Oddział 2. Wartość przedmiotu sporu	84
Rozdział 2. Właściwość miejscowa	107
Oddział 1. Właściwość ogólna	107
Oddział 2. Właściwość przemienna	113
Oddział 3. Właściwość wyłączna	124
Oddział 4. Przepisy szczególne	133
Dział II. Skład sądu	141
Dział III. Wyłączenie sędziego	147
TYTUŁ II. Prokurator	171
TYTUŁ III. Organizacje pozarządowe	181
TYTUŁ IIIA. Państwowa Inspekcja Pracy	194
TYTUŁ IIIB. Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów	196
TYTUŁ IIIC. Podmioty uprawnione do udziału w postępowaniu na podstawie odrębnych przepisów	198

TYTUŁ IV. Strony	200
Dział I. Zdolność sądowa i procesowa	203
Dział II. Współuczestnictwo w sporze	223
Dział III. Interwencja główna i uboczna	237
Dział IV. Przypozwanie	245
Dział V. Pełnomocnicy procesowi	247
TYTUŁ V. Koszty procesu	280
Dział I. Zwrot kosztów procesu	280
Dział II. Pomoc prawna z urzędu	304
TYTUŁ VI. Postępowanie	324
Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych	324
Rozdział 1. Pisma procesowe	326
Rozdział 2. Doręczenia	374
Rozdział 3. Posiedzenia sądowe	417
Rozdział 4. Terminy	447
Rozdział 5. Uchybienie i przywrócenie terminu	455
Rozdział 6. Zawieszenie postępowania	469
Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji	506
Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze	511
Oddział 1. Mediacja	511
Oddział 2. Postępowanie pojednawcze	529
Rozdział 2. Pozew	539
Rozdział 3. Rozprawa	590
Dział III. Dowody	660
Rozdział 1. Przedmiot i ocena dowodów	665
Rozdział 2. Postępowanie dowodowe	682
Oddział 1. Przepisy ogólne	682
Oddział 2. Dokumenty	693
Oddział 3. Zeznania świadków	713
Oddział 4. Opinia biegłych	729
Oddział 5. Ogłędziny	744
Oddział 6. Przysłuchanie stron	747
Oddział 7. Inne środki dowodowe	753
Rozdział 3. Zabezpieczenie dowodów	758
Dział IV. Orzeczenia	762
Rozdział 1. Wyroki	766
Oddział 1. Wydanie wyroku	766
Oddział 2. Natychmiastowa wykonalność wyroków	796
Oddział 3. Wyroki zaoczne	800
Oddział 4. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków	811
Rozdział 1a. Nakazy zapłaty	817
Rozdział 2. Postanowienia sądu	818
Rozdział 3. Prawomocność orzeczeń	828
Dział V. Środki odwoławcze	836
Rozdział 1. Apelacja	841
Rozdział 1 ¹ . Kasacja	963
Rozdział 2. Zażalenie	963
Dział Va. Skarga kasacyjna	996

Dział Vb. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego	1037
Dział VI. Wznowienie postępowania	1047
Dział VII. Rewizja nadzwyczajna	1109
Dział VIII. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	1109
TYTUŁ VII. Postępowania odrębne	1139
Dział I. Postępowanie w sprawach małżeńskich	1142
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1142
Rozdział 2. Sprawy o rozwód i o separację	1150
Rozdział 3. Inne sprawy	1164
Dział II. Postępowanie w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi ...	1168
Dział III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	1177
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1178
Rozdział 2. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy	1225
Rozdział 3. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ..	1233
Dział IV. Postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania	1258
Dział IVa. Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji	1262
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1266
Rozdział 2. (uchylony)	1266
Dział IVb. Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone	1304
Dział IVc. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki	1323
Dział IVd. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty	1331
Dział IVe. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego	1344
Dział V. Postępowanie nakazowe i upominawcze	1350
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1352
Rozdział 2. Postępowanie nakazowe	1352
Rozdział 3. Postępowanie upominawcze	1391
Dział VI. Postępowanie uproszczone	1400
Dział VII. Europejskie postępowania w sprawach transgranicznych	1422
Rozdział 1. Europejskie postępowanie nakazowe	1424
Rozdział 2. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń	1439
Dział VIII. Postępowania elektroniczne	1451
Rozdział 1. Elektroniczne postępowanie upominawcze	1453

Wykaz skrótów

Akty prawne

- d.k.p.c. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394 z późn. zm.) – nieobowiązujące
- dyrektywa 97/67/WE – dyrektywa 97/67/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 1997 r. w sprawie wspólnych zasad rozwoju rynku wewnętrznego usług pocztowych Wspólnoty oraz poprawy jakości usług (Dz. Urz. WE L 15 z 21.01.1998, s. 14 z późn. zm.)
- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.) – nieobowiązujące
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- k.m. – ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 758 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Konwencja haska z 1905 r. – Konwencja dotycząca procedury cywilnej, podpisana w Hadze dnia 17 lipca 1905 r. (Dz. U. z 1926 r. Nr 126, poz. 735 z późn. zm.)
- Konwencja haska z 1954 r. – Konwencja dotycząca procedury cywilnej, podpisana w Hadze dnia 1 marca 1954 r. (Dz. U. z 1963 r. Nr 17, poz. 90 z późn. zm.)
- Konwencja haska z 1965 r. – Konwencja o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzona w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 87, poz. 968)
- Konwencja haska z 1970 r. – Konwencja o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych, sporządzona w Hadze dnia 18 marca 1970 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 50, poz. 582)
- Konwencja haska z 1980 r. – Konwencja o ułatwieniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w stosunkach międzynarodowych, sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 18, poz. 86)
- Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych – Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych, sporządzona w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r. (Dz. U. z 1965 r. Nr 37, poz. 232, zał.)

Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych	Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych, sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98, zał.)
k.p.	– ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
k.p.a.	– ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.)
k.p.c.	– ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
k.p.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
k.r.o.	– ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 583 z późn. zm.)
k.s.h.	– ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
k.wyb.	– ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112 z późn. zm.)
nowelizacja z 2006 r.	– ustawa z dnia 17 lutego 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 66, poz. 466)
nowelizacja z 2008 r.	– ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571)
nowelizacja z 2009 r.	– ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45)
nowelizacja z 2010 r.	– ustawa z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 155, poz. 1037)
nowelizacja z 2011 r.	– ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381)
nowelizacja z 2013 r.	– ustawa z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. poz. 654)
nowelizacja z dnia 10 czerwca 2014 r.	– ustawa z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. poz. 945)
nowelizacja z dnia 26 września 2014 r.	– ustawa z dnia 26 września 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1626)
nowelizacja z dnia 5 grudnia 2014 r.	– ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2)
nowelizacja z dnia 15 stycznia 2015 r.	– ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 218)
nowelizacja z dnia 20 marca 2015 r.	– ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 539)
nowelizacja z dnia 10 lipca 2015 r.	– ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1311)
o.p.	– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.)
p.a.s.c.	– ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 z późn. zm.)
p.g.g.	– ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 196 z późn. zm.)
p.g.k.	– ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 520 z późn. zm.)

p.p.m.	– ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432 z późn. zm.)
p.p.s.a.	– ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.)
pr. adw.	– ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 615 z późn. zm.)
pr. bank.	– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
pr. cel.	– ustawa z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 858 z późn. zm.)
pr. czek.	– ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe (Dz. U. Nr 37, poz. 283 z późn. zm.)
p.r.d.	– ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1137 z późn. zm.)
pr. ener.	– ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1059 z późn. zm.)
pr. not.	– ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.)
pr. poczt.	– ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. poz. 1529)
pr. pras.	– ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.)
pr. restr.	– ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978 z późn. zm.)
pr. spółdz.	– ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1443 z późn. zm.)
pr. stow.	– ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.)
pr. tel.	– ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 243 z późn. zm.)
pr. weksl.	– ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282 z późn. zm.)
pr. wod.	– ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.)
p.u.	– ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.); akt obowiązujący od 1 stycznia 2016 r.
p.u.n.	– ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
p.u.s.p.	– ustawa z dnia 27 listopada 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 133 z późn. zm.)
p.w.p.	– ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410)
r.c.k.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz. U. Nr 10, poz. 52 z późn. zm.)
r.e.g.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie egzekucji grzywien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 42, poz. 288)
r.o.c.a.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 461 z późn. zm.)
r.o.c.r.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 490 z późn. zm.)

r.s.c.s.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1657)
r.s.t.d.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1222 z późn. zm.)
r.t.p.z.s.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1991 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzaniu spisu inwentarza (Dz. U. Nr 92, poz. 411)
reg.sąd.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 925)
rozporządzenie nr 1/2003	– rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz. Urz. WE L 1 z 4.01.2003, s. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 8, t. 2, s. 205)
rozporządzenie nr 4/2009	– rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009, s. 1, z późn. zm.)
rozporządzenie nr 1348/2000	– rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania w Państwach Członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 160 z 30.06.2000, s. 37; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 1, s. 227)
rozporządzenie nr 44/2001	– rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 12 z 16.01.2001, s. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 4, s. 42)
rozporządzenie nr 1206/2001	– rozporządzenie Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz. Urz. WE L 174 z 27.06.2001, s. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 4, s. 121)
rozporządzenie nr 2201/2003	– rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2001 (Dz. Urz. WE L 338 z 23.12.2003, s. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, s. 243)
rozporządzenie nr 805/2004	– rozporządzenie (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz. Urz. UE L 143 z 30.04.2004, s. 15 z późn. zm.)
rozporządzenie nr 1896/2006	– rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz. Urz. UE L 399 z 30.12.2006 r., s. 1 z późn. zm.)
rozporządzenie nr 861/2007	– rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, s. 1)
rozporządzenie nr 1393/2007	– rozporządzenie nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz. Urz. UE L 324 z 10.12.2007, s. 79)

rozporządzenie nr 4/2009	– rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009, s. 1 z późn. zm.)
rozporządzenie nr 650/2012	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz. Urz. UE L 201 z 27.07.2012, s. 107)
rozporządzenie nr 1215/2012	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 351 z 20.12.2012, s. 1, z późn. zm.)
rozporządzenie nr 606/2013	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz. Urz. UE L 181 z 29.06.2013, s. 4)
TFUE	– Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47)
u.d.p.p.	– ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 z późn. zm.)
u.d.r.p.g.	– ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44)
u.e.l.	– ustawa z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 388)
u.e.r.	– ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 748 z późn. zm.)
u.f.	– ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 z późn. zm.)
u.f.k.	– ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 389)
u.f.p.	– ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.)
u.g.n.	– ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 782)
u.i.d.	– ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1114)
u.k.s.c.	– ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1025 z późn. zm.)
u.k.s.e.	– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 790 z późn. zm.)
u.k.w.h.	– ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.)
u.l.n.d.	– ustawa z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów (Dz. U. Nr 208, poz. 1537 z późn. zm.)
u.l.s.	– ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. Nr 123, poz. 849 z późn. zm.)
u.o.f.f.	– ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 989 z późn. zm.)
u.o.i.f.	– ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94 z późn. zm.)
u.o.i.n.	– ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1228 z późn. zm.)

u.o.k.k.	– ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 184 z późn. zm.)
u.o.p.l.	– ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 150 z późn. zm.)
u.o.z.p.	– ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.)
u.p.e.	– ustawa z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 262 z późn. zm.)
u.p.e.a.	– ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1619 z późn. zm.)
u.p.g.s.k.	– ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1150 z późn. zm.)
u.p.o.u.	– ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 859 z późn. zm.)
u.p.p.	– ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1384 z późn. zm.)
u.p.p.c.	– ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 67 z późn. zm.)
u.p.p.r.	– ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)
u.r.	– ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.)
u.r.p.	– ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 507 z późn. zm.)
u.r.s.g.	– ustawa z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 127 z późn. zm.)
u.s.c.	– ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1111 z późn. zm.)
u.s.d.g.	– ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.)
u.s.m.	– ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1222 z późn. zm.)
ustawa o KRS	– ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1142 z późn. zm.)
ustawa o SN	– ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 499)
u.s.u.s.	– ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 121 z późn. zm.)
u.s.z.p.	– ustawa z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz. U. Nr 24, poz. 123 z późn. zm.)
u.ś.k.	– ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1801)
u.ś.r.	– ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 114 z późn. zm.)
u.t.k.	– ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1297 z późn. zm.)
u.t.z.t.h.	– ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz. U. poz. 403)
u.u.s.r.	– ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 704 z późn. zm.)

- u.w.l. – ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 z późn. zm.)
- u.w.r. – ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.)
- u.w.t.p.a. – ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn. zm.)
- u.z.n.k. – ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)
- u.z.r.r.z. – ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 569 z późn. zm.)
- u.z.z. – ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 167 z późn. zm.)
- zarz.org.sąd. – zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. MS Nr 5, poz. 22 z późn. zm.)

Publikatory

- Ann.UMCS – Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
- AUL FI – Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica
- AUNC – Acta Universitatis Nicolai Copernici
- AUW Prawo – Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo
- Biul. SN – Biuletyn Sądu Najwyższego
- BMS – Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
- CzPKiNP – Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
- DPP – Demokratyczny Przegląd Prawniczy
- EP – Edukacja Prawnicza
- EPS – Europejski Przegląd Sądowy
- FK – Finanse Komunalne
- GSP – Gdańskie Studia Prawnicze
- GSP-Prz. Orz. – Gdańskie Studia Prawne. Przegląd Orzecznictwa
- KPP – Kwartalnik Prawa Prywatnego
- KPPubl. – Kwartalnik Prawa Publicznego
- KSP – Krakowskie Studia Prawnicze
- M. Praw. – Monitor Prawniczy
- M. Spół. – Monitor Spółdzielczy
- M.P.Pr. – Monitor Prawa Pracy
- NKPK – Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego
- NP – Nowe Prawo
- NPN – Nowy Przegląd Notarialny
- ONSA WSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
- OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSAB – Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
- OSAŁ – Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Łodzi
- OSAP – Opolskie Studia Administracyjno-Prawne
- OSAW – Orzecznictwo Apelacji Wrocławskiej
- OSN – Orzecznictwo Sądu Najwyższego
- OSN(C) – Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Izba Cywilna)
- OSNAPiUS – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNCK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej i Izby Karnej
- OSNCP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna. Zbiór Dodatkowy
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNP-wkł.	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych – wkładka
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiM	– Prawo i Medycyna
PiP	– Państwo i Prawo
PiPUE	– Prawo i Podatki Unii Europejskiej
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PME	– Prawo Mediów Elektronicznych
PN	– Przegląd Notarialny
PNUŚ	– Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
POP	– Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
POSAG	– Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPiA	– Przegląd Prawa i Administracji
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
PPW	– Prawo Papierów Wartościowych
Pr. Gosp.	– Prawo Gospodarcze
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
Prob. Egz.	– Problemy Egzekucji
Prob.Egz.S.	– Problemy Egzekucji Sądowej
Prob. PK	– Problemy Prawa Karnego
Probl.Praworz.	– Problemy Praworzędności
Prok. i Pr.-wkł.	– Prokuratura i Prawo – wkładka
Prz. Leg.	– Przegląd Legislacyjny
Prz. Sejm.	– Przegląd Sejmowy
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PWS	– Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
R.Pr.	– Radca Prawny
R.Pr. Zesz. Nauk.	– Radca Prawny. Zeszyty Naukowe
RiP	– Rodzina i Prawo
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
RZNPiE	– Rzeszowskie Zeszyty Naukowe Prawo i Ekonomia
RzP	– Rzecznik Patentowy
Sam. Teryt.	– Samorząd Terytorialny
SC	– Studia Cywilistyczne
SPP	– Studia Prawa Prywatnego
Stud.Europ.	– Studia Europejskie
St. Iur.	– Studia Iuridica
St.Pr.PiPS	– Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej
St. Pr.-Ek.	– Studia Prawno-Ekonomiczne
St. Praw.	– Studia Prawnicze
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego

WPP	– Wojskowy Przegląd Prawniczy
WSS	– Wrocławskie Studia Sądowe
ZNIBPS	– Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego
ZNSA	– Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUŁ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego
ZPD	– Zamówienia Publiczne. Doradca
ZPUKSW	– Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stanisława Wyszyńskiego

Inne

EPU	– elektroniczne postępowanie upominawcze
ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
KRUS	– Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SOKiK	– Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SW	– sąd wojewódzki
TSUE	– Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny
UOKiK	– Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
zaświadczenie ETE	– zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego
ZUS	– Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Słowo wstępne

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Wasze ręce trzecie wydanie komentarza do kodeksu postępowania cywilnego, napisanego przez praktyków dla praktyków (sędziów, radców prawnych, radców Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, adwokatów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, aplikantów). Wśród jego autorów są przedstawiciele różnych zawodów prawniczych: sędziowie, radca Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa oraz radca prawny. Uwagi zawarte w komentarzu uwzględniają zatem spojrzenie na stosowanie przepisów regulujących postępowanie cywilne zarówno sędziego, jak i pełnomocnika. Aczkolwiek każdy z komentatorów jest odpowiedzialny za wyrażone przez siebie poglądy, to skład autorów pozwolił na wypracowanie jednolitego stanowiska w większości kwestii nastroczających trudności w praktyce. W trakcie tworzenia komentarza staraliśmy się bowiem uzgadniać pogląd sędziowski z poglądem pełnomocnika.

Naszym zamiarem była próba rozwiązania tych problemów, z którymi sami spotykamy się na co dzień w naszej pracy, mając nadzieję, że ułatwi to również Państwa pracę. Trzecie wydanie uzupełniliśmy o te zagadnienia i problemy praktyczne, które zgłosili nam nasi Czytelnicy. Będziemy wdzięczni za dalsze uwagi oraz przedstawienie kolejnych problemów, tak abyśmy mogli je uwzględnić w następnym wydaniu, które – mamy nadzieję – się ukaże. Prosimy o przesyłanie ich na adres malgorzata.manowska@waw.sa.gov.pl.

Trzecie wydanie komentarza uwzględnia także ostatnie, dość liczne zmiany legislacyjne wprowadzone ustawami: z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978), z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1311), z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. poz. 1062), z dnia 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1137), z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. poz. 957).

Część ujętych w trzecim wydaniu komentarza zmian musiała zostać omówiona w formie suplementu z uwagi na intensywny proces legislacyjny jaki miał miejsce w ostatnim czasie.

Ponieważ komentarz ma z założenia charakter praktyczny i ograniczeni byliśmy jego objętością, z żalem musieliśmy zrezygnować z odwoływania się w samym tekście do poszczególnych poglądów wyrażanych przez wybitnych przedstawicieli nauki procesu cywilnego. Dlatego literaturę, która pomogła nam w krystalizacji naszych poglądów, zamieściliśmy na wstępie każdego z działów, przepraszając z góry, jeśli przez przeoczenie ktoś został pominięty. Zachęcamy tym samym naszych Czytelników do pogłębienia interesujących Państwa zagadnień przez sięgnięcie do tej właśnie literatury. Wyrażone przez nas natomiast poglądy mają przede wszystkim oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, którym bardzo dziękujemy za to, że uzyskaliśmy odpowiedź na wiele pytań, przed którymi stają praktycy każdego dnia.

Tą drogą chciałabym podziękować wszystkim autorom za ogromny trud, jaki włożyli w powstanie komentarza, i poświęcony czas, jak również ich rodzinom, dla których ostatnie miesiące nie były łatwe i które musiały ustąpić przed spoczywającym na nas obowiązkiem ukończenia książki. Dziękujemy również wydawnictwu za szansę. Specjalne i serdeczne podziękowania za wsparcie należą się naszym koleżankom i kolegom: sędziom Sądu Apelacyjnego w Warszawie (w szczególności z VI Wydziału Cywilnego), sędziom Sądu Okręgowego w Poznaniu, pracownikom kancelarii prawnej Ecovis Milczarek i Wspólnicy oraz pracownikom Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Ze swojej strony trud włożony w powstanie komentarza dedykuję indywidualnie każdemu z moich uczniów: aplikantom radcowskim, adwokackim, notarialnym, sędziowskim, aplikantom aplikacji ogólnej, studentom – za dociekliwość, stawianie problemów, które musiałam rozwiązywać, i za ogromną przyjemność dzielenia się z Wami moją wiedzą.

Ustawa

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101; zm.: z 2014 r. poz. 293, poz. 379, poz. 435, poz. 567, poz. 616, poz. 945, poz. 1091, poz. 1161, poz. 1296, poz. 1585, poz. 1626, 1741, poz. 1924; z 2015 r. poz. 2, poz. 4, poz. 218, poz. 539, poz. 978, poz. 1062, poz. 1137, poz. 1199, poz. 1311, poz. 1418, poz. 1419)

TYTUŁ WSTĘPNY

Przepisy ogólne

Literatura: Allerhand M., *Kodeks postępowania cywilnego*, cz. 1–2, Lwów 1933; Aniukiewicz T., Flaga-Gieruszyńska K. (red.), Karwecka K., Klich A., Radkiewicz T., *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, Warszawa 2014; Banaszkiewicz B., glosa do uchwały SN z dnia 20 września 1996 r., III CZP 72/96, Prz. Sejm. 1997, nr 6; Baran K.W., *Droga sądowa w sprawach z zakresu prawa pracy członków korpusu służby cywilnej*, PiZS 2001, nr 10; Baran K.W., glosa do postanowienia SN z dnia 4 października 1996 r., III KKO 1/96, Palestra 1997, nr 7–8; Baran K.W., *Mediacja w sprawach z zakresu prawa pracy*, PiZS 2006, nr 3; Baran K.W., *Ogólny zarys modelu ochrony prawnej w sprawach z zakresu prawa pracy po nowelizacjach kodeksu pracy i kodeksu postępowania cywilnego dokonanych w 1996 r.*, St.Pr.PiPS 1996, nr 1; Baran K.W., *Prawo do sądu a droga sądowa w sporach z zakresu prawa pracy*, St.Pr.PiPS 1994, nr 1; Biały E., *Prokurator w postępowaniu cywilnym i administracyjnym*, cz. 1, EP 2010, nr 4; Bieliński A., *Wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w ramach polskiego procesu cywilnego, jako zwiększenie dostępu obywateli do wymiaru sprawiedliwości – zagadnienia wybrane (w:) Aequitas sequitur legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014; Bińczycka-Majewska T., glosa do wyroku NSA z dnia 6 kwietnia 1994 r., II SA 60/94, Prok. i Pr. 1996, nr 12; Błaszczak Ł., *Radca prawny jako przedsiębiorca – refleksje na tle art. 43 [1] k.c. i art. 479 [1] k.p.c.*, M. Praw. 2004, nr 13; Błaszczak Ł., Szydło M., *Sprawa antymonopolowa jako przykład sprawy administracyjnej oraz sprawy gospodarczej*, PS 2005, nr 7–8; Boć J., *Droga administracyjna i droga sądowa w dochodzeniu niektórych roszczeń wobec Państwa*, AUW Prawo 1969, nr 29; Bogusz M., *Granice przedmiotowe prawa do sądu w sprawach z zakresu administracji publicznej*, GSP 2005, t. I; Broniewicz W., *Nowelizacja prawa postępowania cywilnego z dnia 1 marca 1996 r.*, KPP 1997, z. 2; Broniewicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1998; Broniewicz W., *Prokurator w cywilnym postępowaniu kasacyjnym*, Prok. i Pr. 1997, nr 9; Broniewicz W., *W kwestii stosunku postępowania karnego do cywilnego*, PiP 1957, z. 2; Brysiewicz K., Poźdźik R., *Droga sądowa w sprawach związanych z dofinansowaniem projektów z funduszy strukturalnych i funduszu spójności*, PS 2011, nr 4; Cagara J., *Związanie sądu cywilnego wyrokiem karnym*, NP 1981, nr 3; Chalimoniuk R., *Uwagi o granicach prawa cywilnego*, Sam. Teryt. 1991, nr 11–12; Chwalibogowski K., *Ustalenia faktyczne w procesie karnym i cywilnym i ich wzajemna moc wiążąca*, NP 1965, nr 9; Cieślak S., *Powiązania wewnątrzsystemowe w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013; Cieśliński M.M., *W kwestii stosowania art. 5 k.p.c.*, PS 1999, nr 4; Cioch P., Studzińska J., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2014; Czarnow S., *Komunalna działalność gospodarcza a zadania publiczne samorządu terytorialnego*, Sam. Teryt. 2002, nr 10; Czepelak M., glosa do postanowienia SN z dnia 17 stycznia 2002 r., III CZP 77/01, Rejent 2003, nr 12; Dalka S., glosa do uchwały SN z dnia 7 lutego 1997 r., III CZP 1/97, Prob.Egz.S. 1998, nr 29; Dalka S., *Postępowanie w sprawach gospodarczych przed sądami powszechnymi*, Palestra 1990, nr 1; Dalka S., *Rola i zadania art. 5 k.p.c.*, PPE 2005, nr 7–9; Dalka S., Rodziejewicz J., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Gdańsk 1994; Daszkiewicz W., *Pokrzywdzony prze-*

stępstwem a zasada legalizmu w procesie karnym, GSP 2003, t. II; Daszkiewicz W., Powództwo cywilne w procesie karnym, Warszawa 1976; Daszkiewicz W., Zasadzenie odszkodowania z urzędu w polskim procesie karnym, Warszawa 1970; **Dawidowicz W.**, Postępowanie w sprawach administracyjnych a postępowanie przed sądem cywilnym, PiP 1990, z. 8; **Deskiewicz B.**, Udział prokuratora w postępowaniu o zaprzeczenie pochodzenia dziecka poczętego w drodze sztucznej inseminacji heterologicznej, Prok. i Pr. 2007, nr 9; **Dolecki H.**, Jedna czy kilka prawd w poznaniu sądowym? (w:) Księga jubileuszowa z okazji 15-lecia Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, red. Z. Ofiarski, Szczecin 2004; **Dolecki H.**, Postępowanie cywilne. Zarys wykładu, Warszawa 2005; **Dominowska J.**, Reforma procedury cywilnej – podstawowe założenia, Prz. Leg. 2004, nr 5; **Draniewicz B.**, Nowelizacja KPC – wybrane wątpliwości praktyczne, M. Praw. 2013, nr 16; **Draniewicz B., Piebiak Ł.**, Postępowania odrębne. Komentarz, Warszawa 2007; **Drela M.**, Rozważania nad art. 124 ustawy o gospodarce nieruchomościami, Rejent 2002, nr 4; **Ereciński T.**, Czy w procesie adhezyjnym można wydać orzeczenie co do roszczeń objętych obowiązkiem ubezpieczenia OC wyłącznie w stosunku do oskarżonego?, NP 1972, nr 7–8; **Ereciński T.**, Dopuszczalność drogi sądowej dla dochodzenia roszczeń przez żołnierzy poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych, WPP 1976, nr 1; **Ereciński T.**, Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, PiP 1986, z. 4; **Ereciński T.**, Postępowania odrębne de lege lata i de lege ferenda (w:) Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały Konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze 28–30.9.2007 r., red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009; **Ereciński T.**, Postępowanie w sprawach o przeciwdziałanie praktykom monopolistycznym, PiP 1991, z. 1; **Ereciński T.**, Problemy procesowe na tle dochodzenia roszczeń z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych, Palestra 1971, nr 6; **Ereciński T.**, Sądowe dochodzenie roszczeń z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych, Warszawa 1976; **Ereciński T.**, Zagadnienie drogi dochodzenia roszczeń wynikających z komunikacyjnego wypadku przy pracy, NP 1976, nr 4; **Ereciński T., Gudowski J., Jędrzejewska M.**, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, cz. 1, Postępowanie rozpoznawcze, cz. 2, Postępowanie zabezpieczające, t. 1–3, Warszawa 2007; **Felcenloben D.**, glosa do postanowienia SN z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 809/00, Sam. Teryt. 2010, nr 3; **Felski T.**, glosa do uchwały SN z dnia 29 maja 1987 r., III CZP 25/87, Palestra 1990, nr 2–3; **Fenichel Z.**, Powództwo cywilne w procesie karnym a proces cywilny, Głos Adwokatów 1929, nr 9–10; **Fierich K.**, Środki skupienia materiału procesowego według projektu kodeksu polskiej procedury cywilnej. Księga pamiątkowa ku czci śp. Edmunda Krzymuskiego, Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne 1929; **Filar M.**, Pokrzywdzony (ofiara przestępstwa) w polskim prawie karnym materialnym, CzPKiNP 2002, nr 2; **Flaga-Gieruszyńska K.**, Dostęp do sądu a postulat humanizacji procesu cywilnego (w:) Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego, red. J. Gudowski, K. Weitz, t. 2, Warszawa 2011; **Flejszar R.**, Pojęcie przedsiębiorcy w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego, PS 2000, nr 9; **Flejszar R.**, Postępowanie w sprawach gospodarczych. Komentarz, Warszawa 2007; **Flejszar R.**, Przedsiębiorca w postępowaniu cywilnym rozpoznawczym, Warszawa 2006; **Flejszar R.**, Zdolność sądowa przedsiębiorcy, Pr. Spółek 2001, nr 7–8; **Flejszar R., Malczyk-Herdzina M.**, Postępowanie cywilne w sprawach o zatwierdzanie i zmianę zatwierdzonych tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, ZNUJ PPWI 2011, nr 1; **Gajda-Roszczyńska K.**, Dopuszczalność drogi sądowej w sprawie o ustalenie nieistnienia obowiązku zapłaty odszkodowania z tytułu ograniczeń w sposobie korzystania z nieruchomości w związku z ochroną zasobów środowiska, M. Praw. 2013, nr 3; **Gajda-Roszczyńska K.**, Sprawy i ochrona indywidualnych interesów konsumentów w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2012; **Gajda-Roszczyńska K.**, Udział organizacji społecznych w sądowym postępowaniu cywilnym – uwagi de lege lata oraz de lege ferenda (w:) Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Gajda-Roszczyńska K.**, Zasada jawności w postępowaniu cywilnym, Iustitia 2013, nr 1; **Garlicki S.**, Jeszcze o symbolicznej złotówce, Palestra 1963, nr 10; **Gerecka-Żołyńska A.**, Powództwo cywilne w procesie karnym a obowiązek naprawienia szkody. Uwagi na tle art. 62 k.p.k. oraz art. 46 § 1 k.k. (w:) Współczesny proces karny. Księga ofiarowana profesorowi Tadeuszowi Nowakowi, red. S. Stachowiak, Poznań 2002; **Gil I., Marszałkowska-Krześ E.**, Władza dyskrecyjna a ciężar wspierania postępowania i działania dobrymi obyczajami (w:) Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-

-Kocierzu (26–29 września 2013 r.), red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014; **Glaser S.**, *O pre-judycjalności wyroków karnych*, PPC 1934, nr 13; **Głuszkiewicz M.**, *O powództwie cywilnym według ustaw polskich*, Nowa Palestra 1934, nr 10; **Gniewek E.**, glosa do uchwały SN z dnia 29 kwietnia 2008 r., III CZP 17/08, Rejent 2009, nr 11; **Gorczyński G.**, glosa do uchwały SN z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 88/06, Pr. Bank. 2007, nr 12; **Gostyński Z.**, *Obowiązek naprawienia szkody w nowym ustawodawstwie karnym*, Kraków 1999; **Góra-Błaszczkowska A.**, *Zasada równości stron w aspekcie zmiany przepisów art. 5 i 212 k.p.c. i wynikających z nich obowiązków sądu w postępowaniu cywilnym (uwagi na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego)*, PS 2005, nr 10; **Góra-Błaszczkowska A.**, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008; **Górski W.**, *Reklamacyjny tryb dochodzenia roszczeń w transporcie*, PUG 1978, nr 2; **Grzegorzczak P.**, *Postępowania odrębne w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego (w:) Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Grzegorzczak T.**, *Wniosek pokrzywdzonego o naprawienie szkody w nowym prawie i postępowaniu karnym*, NKPK 1997, nr 1; **Gudowski J.**, *Droga sądowa w sprawach o rozgraniczenie nieruchomości (na tle prawa geodezyjnego i kartograficznego)*, PS 1995, nr 2; **Gudowski J.**, *O kilku naczelnych zasadach procesu cywilnego – wczoraj, dziś i jutro (w:) Prawo prywatne czasu przemian. Księga dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśsińskiemu*, red. A. Nowicka, Poznań 2005; **Gudowski J.**, *Węzłowe problemy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia*, PS 2006, nr 1; **Gudowski J.**, *Wpływ Konstytucji i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego na pojęcie dopuszczalności drogi sądowej (w:) Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego*, Serock k. Warszawy, 24–26 września 2009 r., red. T. Ereciński, K. Weitz, Warszawa 2010; **Harla A.G.**, *Udzielanie przez sąd stronom i uczestnikom postępowania cywilnego wskázówek w świetle art. 5 k.p.c. (uwagi de lege lata i de lege ferenda)*, PS 2003, nr 10; **Harla A.G.**, *Uprawnienia prokuratora do wszczęcia postępowania sądowego w sprawie cywilnej (art. 7 k.p.c.) – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, Palestra 2006, nr 3–4; **Hofmański P.**, *Orzekanie w procesie adhezyjnym o naprawieniu szkody wyrządzonej przez pracownika*, NP 1980, nr 9; **Hofmański P.**, *Powództwo adhezyjne o naprawienie szkody wyrządzonej przez pracownika. Zagadnienia procesowe*, Prob. PK 1986, nr 12; **Jagoda J.**, glosa do uchwały SN z dnia 22 grudnia 1997 r., III CZP 57/97, PiP 1999, z. 2; **Jakubecki A.**, *Dochodzenie roszczeń z zakresu prawa własności przemysłowej w postępowaniu cywilnym*, SPP 2010, nr 1–2; **Jakubecki A.**, *Kontradiktoryjność a poznanie prawdy w procesie cywilnym w świetle zmian kodeksu postępowania cywilnego*, PS 1998, nr 10; **Jakubecki A.**, *Naczelne zasady postępowania cywilnego w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego (w:) Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, Kraków 2006; **Janeczko E.**, *Roszczenia właścicieli nieruchomości o wykup lub zamianę wynikające z ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska*, Rejent 1999, nr 3; **Jankowski J.**, *Czasowa niedopuszczalność drogi sądowej – istota i skutki*, AUL FI 1982, nr 9; **Jankowski J.**, *Ewolucja unormowań i poglądów doktryny na temat wypadków czasowej niedopuszczalności drogi sądowej (w:) Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, red. J. Gudowski, K. Weitz, t. 2, Warszawa 2011; **Jankowski J.**, *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego. Część I. Postępowanie rozpoznawcze (I)*, M. Praw. 2012, nr 1; **Jankowski J.**, *Postępowanie reklamacyjne a dopuszczalność drogi sądowej i drogi arbitrażowej*, NP 1971, nr 7–8; **Januchowski A.**, *Wyciąg z ksiąg funduszu sekurytyzacyjnego jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym*, Palestra 2009, nr 7–8; **Jaślikowski M.**, *Pozostawienie powództwa cywilnego bez rozpoznania na podstawie art. 415 § 3 k.p.c.*, PS 2007, nr 6; **Jaworski A.**, *Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym przed Sądem Najwyższym*, PPC 2011, nr 3; **Jodłowski J. [et al.]**, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2002; **Jodłowski J.**, **Lapierre J.**, **Misiuk-Jodłowska T.**, **Resich Z.**, **Weitz K.**, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2014; **Józefowicz A.**, glosa do uchwały SN z dnia 16 maja 1996 r., III CZP 44/96, PiP 1999, z. 12; **Julke G.**, *Perpetuatio fori, czyli interpretacja przepisu art. 8 ust. 14 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji*, PPE 2008, nr 1–2; **Kafarski A.**, *Akcja cywilna w procesie karnym*, Warszawa 1972; **Kafarski A.**, *Zagadnienie mocy wiążącej prawomocnych wyroków karnych w procesie cywilnym*, PiP 1961, z. 7; **Kaftal A.**, *Powództwo cywilne w procesie karnym*, Warszawa 1975; **Kamiński M.**, *O istocie pojęcia sprawy sądowo-administracyjnej*, Przegląd Prawa Publicznego 2009, nr 10; **Karolak A.**, glosa do wyroku SN z dnia 18 marca 2004 r., III CK 351/02, PUG 2004, nr 12; **Karolak A.**, glosa do wyroku SN z dnia 24 czerwca 2004 r.,

III CK 107/03, Pr. Spółek 2005, nr 6; **Katner W.J.**, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz, Orzecznictwo, Piśmiennictwo*, Warszawa 2003; **Kłak C.P.**, *Wpływ prawomocnego wyroku skazującego na postępowanie cywilne*, Ius et Administratio 2005, z. 2; **Kłopocka M.**, *Prawo do sądu w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, PPiA 2007, nr LXXVI; **Knoppek K.**, *Zmierzch zasady prawdy obiektywnej w procesie cywilnym*, Palestra 2005, nr 1–2; **Knypl Z.**, *Prawo do sądu w świetle prawa międzynarodowego i prawa polskiego*, Prob.Egz.S. 1996, nr 17; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza – postępowanie rozpoznawcze*, t. 1–2, red. T. Ereciński, Warszawa 2009; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze*, t. 1–2, red. T. Ereciński, Warszawa 2012; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2008, 2012, 2015; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2012; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, Artykuły 1–366, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2013; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do art. 1–366*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2014; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2013; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do art. 1–505*¹⁴, t. 2, *Komentarz do art. 508–1088*, red. K. Piasecki, Warszawa 2006; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–366*, t. 2, *Komentarz do artykułów 367–505*³⁷, red. K. Piasecki, Warszawa 2010; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3, *Postępowanie nieprocesowe, w razie zaginięcia lub zniszczenia akt, zabezpieczające i egzekucyjne. Postępowanie nieprocesowe, w razie zaginięcia lub zniszczenia akt, zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do artykułów 506–1088*, red. K. Piasecki, A. Marciniak, Warszawa 2012; *Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem*, t. 1–3, red. J. Jodłowski, K. Piasecki, Warszawa 1989; *Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2015; **Korzan K.**, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2004; **Korzan K.**, *Postępowanie nieprocesowe przed sądem pierwszej instancji*, Rejent 2004, nr 10; **Kosikowski C.**, *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim*, PiP 2001, z. 4; **Kosikowski C.**, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2008; **Kościółek A.**, *Udział organizacji pozarządowych w postępowaniu cywilnym w świetle nowelizacji KPC z 16.9.2011 r.*, M. Praw. 2012, nr 21; **Kowalski S.**, *głos do wyroku SA w Poznaniu z dnia 26 września 2012 r.*, I ACa 553/12, OSP 2013, z. 7–8, poz. 78; **Kozłowski Ł.**, *głos do wyroku SN z dnia 28 marca 2002 r.*, I PKN 960/00, Glosa 2005, nr 2; **Krajewski J.**, *Stosunek procesu do postępowania nieprocesowego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Prawo 1967, nr VII; **Krzyżanowski D.**, *Prawnokarne instytucje służące zaspokojeniu roszczeń pokrzywdzonego a dochodzenie roszczeń w procesie cywilnym*, Palestra 2008, nr 9–10; **Kubas A.**, *Nowe reguły procesowe w kodeksie postępowania cywilnego (w:) Konferencje Izby Adwokackiej we Wrocławiu*, t. 5, *Adwokatura jako uczestnik procesu legislacyjnego*, red. J. Giezek, A. Malicki, Warszawa 2012; **Kulski R.**, *Cel i funkcje postępowania cywilnego (w:) Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierzu (26–29 września 2013 r.)*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014; **Kwaśniewski Z.**, *głos do postanowienia SN z dnia 24 czerwca 1999 r.*, II CKN 298/99, Pr. Bank. 2000, nr 4; **Lapierre J.**, *Prawo sądu do instruowania procesu z urzędu według kodeksu postępowania cywilnego na tle prawoporównawczym (w:) Księga pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza*, red. A. Marciniak, Łódź 1998; **Lapierre J.**, *Uгода sądowa w polskim procesie cywilnym*, PS 1996, nr 2; **Lapierre J.**, *Uгода sądowa w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1968; **Lewandowski M.**, *głos do orzeczenia SN z dnia 24 lutego 1999 r.*, III CKN 182/98, Prob. Egz. 2000, nr 4; **Lewandowski M.**, *głos do postanowienia SN z dnia 25 stycznia 2000 r.*, I CZ 204/99, Prob. Egz. 2001, nr 15; **Lewandowski M.**, *głos do uchwały SN z dnia 6 grudnia 2000 r.*, III CZP 41/00, PPH 2001, nr 4; **Lewandowski M.**, *głos do uchwały SN z dnia 24 października 2001 r.*, III CZP 53/01, Pr. Bank. 2002, nr 5; **Lewandowski M.**, *głos do uchwały SN z dnia 12 grudnia 2001 r.*, III CZP 70/01, Pr. Bank. 2003, nr 3; **Lewandowski M.**, *głos do uchwały SN z dnia 28 sierpnia 2008 r.*, III CZP 65/08, PPE 2009, nr 1–3; **Lewandowski M.**, *Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie do postępowań klauzulowego i egzekucyjnego (na tle wybranych orzeczeń sądowych)*, Prob. Egz. 2000, nr 9; **Liszczy T.**, *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego w świetle zasad postępowania*, Prz. Leg. 2005, nr 2; **Lubiński K.**, *Istota i charakter prawny działalności sądu w postępowaniu nieprocesowym*, Toruń 1985; **Lubiński K.**, *Uwagi o terminie „postępowanie nieprocesowe”*, PiP 1986, z. 2; **Łazarska A.**, *O prawdzie jako granicy wolności rozporządzania przez strony faktami*

w procesie cywilnym, PS 2008, nr 4; **Łochowski M.**, Rola zasady kontrydiktoryjności w sprawach cywilnych dotyczących odpowiedzialności lekarzy za błąd w sztuce, PiM 2004, nr 17; **Manowska M.**, Postępowania odrębne w procesie cywilnym, Warszawa 2010; Manowska M., Postępowanie sądowe w sprawach gospodarczych, Warszawa 2007; Manowska M., Zasada prawdy materialnej w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, Pr. Spółek 1999, nr 12; **Markiewicz K.**, Prokurator w postępowaniu cywilnym w ujęciu historycznym (w:) O prawie i jego dziejach księgi dwie. Studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin, ks. 2, red. M. Mikołajczyk [et al.], Białystok–Katowice 2010; **Mazurek J.**, Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach szkód doznanych przez żołnierza w związku ze służbą wojskową, WPP 1985, nr 3; **Mazurek J., Sieklucki J.**, Postępowanie likwidacyjne w sprawach ubezpieczeń gospodarczych a dopuszczalność drogi sądowej (zagadnienia wybrane), Palestra 1989, nr 4; **Mądrzak H.**, Strukturalne aspekty postępowania rozgraniczeniowego, Rejent 1996, nr 2; **Mądrzak H. (red.), Marszałkowska-Krzes E.**, Postępowanie cywilne, Warszawa 2003; **Metzler J.**, Zakres dopuszczalności postępowania cywilnego w sprawach odszkodowawczych objętych prawem wodnym, NP 1972, nr 9; **Miaczyński A.**, Specyfika postępowania nieprocesowego (w:) Proces i prawo. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jerzego Jodłowskiego, red. E. Łętowska, Ossolineum 1989; **Miczek Z.**, Związanie sądu orzeczeniem wydanym w sprawach karnych oraz w sprawach o wykroczenia, PS 2004, nr 6; **Miłosz M.**, glosa do postanowienia NSA z dnia 6 lipca 2004 r., OSK 547/04, GSP-Prz. Orz. 2005, nr 1–2; **Misiuk T.**, Udział organizacji społecznych w postępowaniu sądowym (uwagi de lege ferenda), St. Iur. 1994, t. 21; **Miszewski W.**, Jawność w procesie cywilnym w związku z przepisami kodeksu postępowania cywilnego, PPC 1933, nr 1; **Mokry J.**, Pojęcie sprawy gospodarczej, PiP 1990, z. 7; **Misztal-Konecka J.**, Jawność postępowania cywilnego ze szczególnym uwzględnieniem elektronicznego postępowania upominawczego, KPPubl. 2012, nr 3; **Naworski J.**, Reprezentowanie podmiotów gospodarczych przed sądem prawnego, R.Pr. 1995, nr 4; **Naworski J.P.**, Co jest sprawą gospodarczą, a co nie, Rzeczpospolita 1999, 15 lutego; Naworski J.P., glosa do postanowienia SN z dnia 29 kwietnia 1998 r., III CZP 7/98, R.Pr. 1999, nr 2; Naworski J.P., Pojęcie sprawy gospodarczej sensu stricto (uwagi na marginesie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29.04.1998 r., III CZP 7/98), PPH 1999, nr 8; Naworski J.P., Pojęcie sprawy gospodarczej w świetle legis latae, PPH 2013, nr 1; Naworski J.P., Reprezentacja podmiotów gospodarczych przez radcę prawnego w sprawach gospodarczych (wybrane zagadnienia), cz. 2, PPH 1993, nr 13; Naworski J.P., Zdolność sądowa i oznaczenie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, Palestra 1995, nr 1–2; **Niedużak M.**, Z praktycznych zagadnień sprawiedliwości proceduralnej: konflikt zasad na gruncie przepisu art. 11 K.p.c. w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego, Studia Erasmianna Wratislaviensia 2012, nr 6; **Nowak A.**, glosa do uchwały SN z dnia 6 grudnia 2000 r., III CZP 41/00, Pr. Bank. 2001, nr 10; **Nowińska J.**, Status prawny powoda cywilnego w procesie karnym, Warszawa 2007; **Obrębski R.**, Procesowe skutki utraty statusu podmiotu gospodarczego (rozważania na tle uchwały Sądu Najwyższego z 5.X.1995 r. III CZP 128/95), PS 1997, nr 1; **Oleszko A.A.**, Rola i znaczenie decyzji administracyjnych w sądowym postępowaniu cywilnym w świetle kompetencji Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Trybunału Konstytucyjnego, Rejent 1991, nr 3; **Osowska-Grzelak M.**, Wzajemna relacja postępowań odrębnych występujących w procesie cywilnym w ujęciu ogólnym, cz. 1, M. Praw. 2008, nr 13, cz. 2, M. Praw. 2008, nr 14; **Osowy P.**, Aktywność informacyjna sądu a ustawowe granice pomocy stronie – rozważania na tle art. 5 k.p.c., Rejent 2003, nr 7–8; Osowy P., Postępowanie administracyjne jako przykład procedury poprzedzającej sądowe postępowanie cywilne i jego wpływ na ochronę praw jednostki (wybrane zagadnienia), PS 2004, nr 9; Osowy P., Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2001; Osowy P., Zapobieganie przewlekłości postępowania cywilnego z uwzględnieniem znaczenia zasady koncentracji materiału procesowego (zagadnienia wybrane), Rejent 2002, nr 11; **Ostrowski L.**, Czasowa niedopuszczalność drogi sądowej, Palestra 1984, nr 11; Ostrowski L., Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach cywilnych, NP 1967, nr 12; Ostrowski L., glosa do uchwały SN z dnia 7 czerwca 1995 r., III CZP 67/95, Palestra 1996, nr 3–4; **Paprzycki L.K.**, Instytucja świadka koronnego i świadka incognito w świetle Konstytucji RP i Europejskiej konwencji praw człowieka, Palestra 2008, nr 5–6; **Piasecki K.**, Dopuszczalność drogi sądowej w postępowaniu przed sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym w sprawach cywilnych, PWS 1981, nr 2; Piasecki K., glosa do wyroku SN z dnia 27 marca 2013 r., V CSK 185/12, OSP 2014, z. 3; Piasecki K., Niektóre aspekty uzasadnienia wpływu postępowania i wyroku karnego na postępowanie cywilne (w:) Księga pamiątko-

wa ku czci Kamila Stefki, red. J. Jodłowski [et al.], Wrocław 1967; Piasecki K., *Postępowanie sporne rozpoznawcze*, Warszawa 2004; Piasecki K., *Prawda w procesie cywilnym*, NP 1989, nr 2–3; Piasecki K., *Procedury poprzedzające sądowe postępowanie cywilne*, Palestra 1985, nr 7–8; Piasecki K., *Wpływ postępowania i wyroku karnego na postępowanie i wyrok cywilny*, Warszawa 1970; Piasecki K., *Z zagadnień stosunku postępowania cywilnego do postępowania administracyjnego (w:) Proces i prawo. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jerzego Jodłowskiego*, red. E. Łętowska, Ossolineum 1989; **Piebiak Ł.**, *Czym jest proces cywilny*, Rzeczpospolita 2013, 17 grudnia; **Piekarski M.**, *Stosunek postępowania niespornego do spornego*, PN 1949, nr 3–4; **Pietrzkowski H.**, *Prawo do rzetelnego procesu w świetle zmienionej procedury cywilnej*, PS 2005, nr 10; Pietrzkowski H., *Prawo do sądu (wybrane zagadnienia)*, PS 1999, nr 11–12; Pietrzkowski H., *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005; **Pietrzykowski J.**, *Powództwo adhezyjne oraz zasądzenie odszkodowania z urzędu*, Warszawa 1969; **Pietrzykowski K.**, *O tak zwanych „interpretacyjnych” wyrokach Trybunału Konstytucyjnego*, PS 2004, nr 3; **Pietrzykowski T.**, **Wojciechowski B.**, *Równość, prawda i sprawiedliwość w procesie cywilnym. Rozważana na tle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, Palestra 2004, nr 9–10; **Piórkowska M.**, *Kilka refleksji w związku z udziałem prokuratora w postępowaniu cywilnym*, PUG 1994, nr 5; **Pisuliński J.**, *glosa do uchwały SN z dnia 22 czerwca 1989 r.*, III CZP 37/89, PiP 1991, z. 6; **Pogonowski P.**, *Realizacja prawa do sądu w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2005; **Plebanek M.G.**, *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012; **Policzkiewicz J.**, **Siedlecki W.**, **Wengerek E.**, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 1973; *Postępowanie cywilne*, red. Elwira Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2013; **Preussner-Zamorska J.**, *Zakres prawnie chronionej tajemnicy w postępowaniu cywilnym*, KPP 1998, z. 2; **Przybysz P.**, *glosa do uchwały SN z dnia 19 czerwca 1991 r.*, III CZP 82/91, PiP 1993, z. 1; **Pyt Z.**, *Nadużycie prawa cywilnego procesowego (w:) Uniwersalny i regionalny wymiar ochrony praw człowieka. Nowe wyzwania – nowe rozwiązania*, t. 3, red. J. Jaskiernia, Warszawa 2014; **Radzikowski K.**, *glosa do wyroku SN z dnia 13 maja 2005 r.*, I CK 677/04, POP 2007, z. 3; **Resich Z.**, *Droga sądowa*, NP 1973, nr 7–8; **Rodziejewicz J.**, *Prejudycjalność w postępowaniu cywilnym*, Gdańsk 2000; **Rosenbluth I.**, *Niedopuszczalność drogi sądowej w nowym ustroju sądów powszechnych*, PS 1928, nr 10; **Rosengarten F.**, *Powództwo adhezyjne o symboliczną złotówkę*, NP 1973, nr 9; **Rudowald A.**, *Zamówienia publiczne jako sprawy cywilne*, ZPD 2007, nr 11; **Rybak-Starczak A.**, *„Oko za oko”, czyli naprawienie szkody w przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu*, Palestra 2005, nr 11–12; **Rylski P.**, **Zembrzusi T.**, *Rozpoznawanie spraw cywilnych na posiedzeniu niejawnym*, PS 2006, nr 6; **Samborski E.**, *Dochodzenie roszczeń cywilnych w procesie karnym*, Warszawa 2004; **Sawczuk M.**, *Problem aktywności stron (vigilantibus iura scripta sunt) w postępowaniu cywilnym*, ZNUJ PWiOWI 1974, nr 1; **Sawuła R.**, *glosa do postanowienia NSA z dnia 3 października 1997 r.*, I SA 1333/97, Sam. Teryt. 1998, nr 1–2; **Sawuła R.**, *Postępowanie w sprawach opłaty za użytkowanie wieczyste. Kilka uwag na tle artykułu J.P. Tarno i A. Wrzesińskiej-Nowackiej*, Sam. Teryt. 1996, nr 3; **Schmidt R.**, *Tajemnica bankowa w postępowaniu cywilnym*, cz. 2, Pr. Bank. 2008, nr 6; **Semeniuk A.**, *Ocena proponowanych zmian w procedurze cywilnej w zakresie utrzymania sądów gospodarczych i likwidacji odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych (w:) Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Siedlecki W.**, *glosa do wyroku SN z dnia 9 grudnia 1976 r.*, II CR 469/76, OSPiKA 1978, z. 1; **Siedlecki W.**, *Przedmiot postępowania cywilnego (w:) Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Ossolineum 1974; **Siedlecki W.**, *Stosunek postępowania karnego do postępowania cywilnego w świetle przepisów nowego Kodeksu postępowania cywilnego*, Palestra 1966, nr 9; **Siedlecki W.**, *Stosunek postępowania spornego do niespornego*, PiP 1949, z. 2; **Siedlecki W.**, *Z problematyki ugody sądowej*, ZNUJ PWiOWI 1985, nr 41; **Siedlecki W.**, *Zarys postępowania cywilnego*, Warszawa 1966; **Siedlecki W.**, **Świeboda Z.**, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2004; **Siedlecki W.**, **Świeboda Z.**, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2001; **Ślęgewicz W.**, *glosa do uchwały SN z dnia 7 lutego 1997 r.*, III CZP 1/97, Rejent 1998, nr 1; **Snitko-Pleszko M.**, *Kodeks postępowania cywilnego po nowelizacji – tabelaryczne zestawienie zmian wraz z komentarzem*, M. Praw. 2004, nr 20; **Sobczak K.**, *Działalność gospodarcza. Uregulowania prawne*, Warszawa 2004; **Sobkowski J.**, *Wyrok karny w polskim procesie cywilnym*, PiP 1961, z. 7; **Spalek K.**, *glosa do postanowienia SN z dnia 6 kwietnia 2001 r.*, V CO 3/01, PiP 2002, z. 12; **Stanowska M.**, *Udostępnianie dziennikarzom akt sądowych lub prokuratorskich*, PS 2001, nr 10; **Stelina J.**, *glosa do uchwały SN z dnia 23 maja 2001 r.*,

III ZP 17/00, PiP 2002, z. 7; **Stępkowski Ł.**, Roszczenia procesowe wynikające z prawa Unii Europejskiej w polskim postępowaniu cywilnym (w:) *Rządy prawa i europejska kultura prawna*, red. A. Bator, J. Helios, W. Jedlecka, Wrocław 2014; **Strus Z.**, Postępowanie regulacyjne a ochrona praw osób trzecich, PS 1998, nr 3; **Strus-Wołos M.**, Zasada szybkości postępowania cywilnego (w:) *Konferencje Izby Adwokackiej we Wrocławiu*, t. 5, Adwokatura jako uczestnik procesu legislacyjnego, red. J. Giezek, A. Malicki, Warszawa 2012; **Stypułkowska M.**, Zakres uprawnień prokuratora w postępowaniu cywilnym, NP 1957, nr 12; **Sychowicz M.**, Podstawy przekazania spraw cywilnych do trybu nieprocesowego, NP 1969, nr 10; *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 2, Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji, red. Z. Resich, Ossolineum 1987; **Szafrąńska K.**, Proces adhezyjny w k.p.k. z 1997 r. (w:) *Nowa kodyfikacja karna. Krótkie komentarze*, z. 3, Kodeks postępowania karnego, Wrocław 1998; **Szanciło T.**, Pozycja procesowa przedsiębiorcy po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego, R.Pr. 2012, nr 125, dodatek naukowy; Szanciło T., Właściwość sądu gospodarczego po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego, R.Pr. 2012, nr 123, dodatek naukowy; **Szarek R.**, glosa do uchwały SN z dnia 26 czerwca 2001 r., III CZP 30/01, Sam. Teryt. 2003, nr 3; **Szczurowski T.**, Pojęcie sprawy gospodarczej po likwidacji postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych, M. Praw. 2012, nr 19; **Szkudlarek P.**, glosa do uchwały SN z dnia 26 czerwca 2001 r., III CZP 30/01, Sam. Teryt. 2003, nr 9; **Szostak R.**, glosa do wyroku SN z dnia 14 lutego 2006 r., II CSK 84/05, FK 2006, nr 12; **Szpunar A.**, Powództwo o symboliczną złotówkę, NP 1973, nr 12; **Sztombka J.**, Rozstrzyganie przez sądy spraw gospodarczych, cz. 1, PiZS 1990, nr 1–3, cz. 2, PiZS 1990, nr 4; **Szubiakowski M.**, glosa do postanowienia SN z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 414/99, PiP 2000, z. 9; **Szymura M.**, **Jamroży R.**, Kontradiktoryjność i prawda w procesie cywilnym, Palestra 2011, nr 5–6; **Świątkowski A.**, Droga sądowa w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, Palestra 1986, nr 5–6; Świątkowski A., Rozwiązywanie sporów zbiorowych pracy, St.Pr.PiPS 1994, nr 1; **Świeboda Z.**, Koncentracja i wykorzystanie dowodów w postępowaniu cywilnym (rozpoznawczym), ZNIBPS 1979, nr 11; Świeboda Z., Rozstrzyganie sporów z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, NP 1985, nr 6; **Taruffo M.**, Prawda sądowa i powoływanie się na fakty w postępowaniu cywilnym, St. Praw. 1985, nr 3–4; **Trojanowski G.**, Polskie postępowanie cywilne (w:) *Synteza prawa polskiego od 1989 roku*, red. T. Guz, J. Głuchowski, M.R. Pałubka, Warszawa 2013; **Trzaskowski R.**, Działalność gospodarcza w rozumieniu przepisów prawa cywilnego na tle orzecznictwa, Glosa 2006, nr 2; **Turek J.**, Cywilne postępowanie pojednawcze, Palestra 2004, nr 1–2; Turek J., Uгода w procesie cywilnym, M. Praw. 2005, nr 21; **Tyczka M.**, Pozasądowe tryby załatwiania spraw cywilnych, PiP 1972, z. 8–9; **Uliasz M.**, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2008; Uliasz M., Udział organizacji społecznych w postępowaniu cywilnym (w:) *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Wach A.**, Kształtowanie się zakresu drogi sądowej w sprawach cywilnych, NP 1980, nr 10; Wach A., Prawo do sądu w sprawach sportowych, St. Iur. 2008, t. 48; **Walasik M.**, Analogia w prawie procesowym cywilnym, Warszawa 2013; **Waligórski M.**, Gwarancje wykrycia prawdy w procesie cywilnym, PiP 1953, z. 8–9; Waligórski M., Polskie prawo procesowe cywilne. Dynamika procesu (postępowanie), Warszawa 1948; Waligórski M., Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu, Warszawa 1947; **Warzocha E.**, Problematyka sprawności postępowania rozpoznawczego w sprawach cywilnych (w:) *Wokół problematyki cywilnoprosesowej. Studium teoretycznoprawne. Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Profesora Kazimierza Korzana*, red. A. Nowak, Katowice 2001; **Wasiłowski A.**, Prawo do sądu w sprawach dyscyplinarnych (ustawodawstwo polskie na tle standardów Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Konstytucji RP), PS 2001, nr 9; **Ważny A.**, Powództwo adhezyjne – analiza stosowania, WPP 2008, nr 4; **Weitz K.**, Czy potrzebne jest postępowanie w sprawach gospodarczych?, PS 2008, nr 7–8; Weitz K., Między systemem dyskrejonalnej władzy sędziowej a systemem prekluzji – ewolucja regulacji prawa polskiego (w:) *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze 28–30.9.2007 r.*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009; Weitz K., Postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego a przepisy o postępowaniach odrębnych, Palestra 2008, nr 5–6; Weitz K., System koncentracji materiału procesowego według projektu zmian Kodeksu postępowania cywilnego (w:) *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Wengerek E.**, Zakres sądowej ochrony w sprawach cywilnych,

PiP 1975, z. 3; **Więckowski R.**, *Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach cywilnych*, ZNUJ Prace Prawnicze 1991, nr 139; **Więckowski R.**, *Sądowe dochodzenie roszczeń a postępowanie przedsądowe*, PiP 1990, z. 2; **Wilczyńska A.**, *Sprawy z zakresu administracji publicznej na tle pojęć sprawy administracyjnej i sprawy cywilnej – zagadnienia teoretycznoprawne*, ZNSA 2008, nr 5; **Wiśniewski A.**, *Pojęcie sprawy gospodarczej*, M. Praw. 2009, nr 16; **Wiśniewski T.**, *O aktualności koncepcji bezwzględnej nieważności niektórych decyzji administracyjnych*, PS 2002, nr 6; **Wiśniewski T.**, *Postępowanie sądowe w sprawach gospodarczych*, Kraków 1997; **Wiśniewski T.**, *Problematyka dopuszczalności drogi sądowej z punktu widzenia rozgraniczenia tej drogi od postępowania administracyjnego (w:) Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierzu (26–29 września 2013 r.)*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014; **Wiśniewski T.**, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2009; **Wiśniewski T.**, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013; **Wiśniewski T.**, *Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym*, cz. 1, Prok. i Pr. 1997, nr 10, cz. 2, Prok. i Pr. 1997, nr 11; **Włodyka S.**, *Pojęcie postępowania cywilnego, jego rodzaje (w:) Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Ossolineum 1974; **Włodyka S.**, *Powództwo prokuratora w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1957; **Włodyka S.**, *Ustawa o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych*, PiP 1990, z. 3; **Włosińska A.**, *Prawo do sprawiedliwego procesu cywilnego w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (w:) Współczesne przemiany postępowania cywilnego*, red. P. Pogonowski [et al.], Warszawa 2010; **Wojciechowski B.**, *głos do wyroku SN z dnia 13 lutego 2004 r.*, IV CK 24/03, Palestra 2005, nr 3–4; **Wojciechowski T.**, *Charakter prawny ugody sądowej*, PS 2001, nr 6; **Wojdył S.**, *głos do uchwały SN z dnia 23 września 2010 r.*, III CZP 57/10, LEX/el. 2011; *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Ossolineum 1974; **Wujczyk M.**, *Prawo związków zawodowych do informacji o sytuacji zakładu pracy i możliwości jego dochodzenia na drodze sądowej*, St.Pr.PiPS 2007, nr 1; **Zamojski Ł.**, *Przepisy o charakterze karnym stosowane przez sąd rejestrowy*, Pr. Spółek 2008, nr 5; **Zawadzka Z.**, *Formy udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym*, Prok. i Pr. 2009, nr 10; **Zawiślak K.**, *Orzekanie o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia na tle zmian w systemie zaskarżania orzeczeń sądowych wprowadzonych nowelą z 1 marca 1996 r.*, Palestra 1999, nr 5–6; **Zembrzusi T.**, *Droga sądowa w sprawie o ustalenie wysokości opłaty rocznej na użytkowanie wieczyste*, M. Praw. 2011, nr 23; **Zieliński A.**, *głos do postanowienia NSA z dnia 14 grudnia 2001 r.*, V SA 1991/01, PiP 2002, z. 3; **Zieliński A.**, *głos do wyroku SN z dnia 17 grudnia 1996 r.*, I CKU 45/96, Palestra 1998, nr 1–2; **Zieliński A.**, *Postępowanie cywilne. Kompendium*, Warszawa 2004; **Zieliński A.**, *Prawo do sądu a struktura sądownictwa*, PiP 2003, z. 4; **Zieliński A.**, *Zakaz zamykania drogi sądowej (art. 77 ust. 2 Konstytucji) a postępowanie cywilne*, PPC 2012, nr 3; **Żuk A.**, *Komentarz do spraw gospodarczych*, red. J. Ignaczewski, Warszawa 2013; **Żuk A.**, *Postępowanie w sprawach gospodarczych*, Warszawa 2009; **Żuk A.**, *Pozywanie spółki jawnej i jej współników a właściwość funkcjonalna sądu*, Pr. Spółek 2010, nr 7–8; **Żukowski W.**, *Cieężar wspierania postępowania w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego (w:) Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów komisji kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Żyznowski T.**, *Niektóre aspekty drogi sądowej z zakresu własności przemysłowej*, PS 2002, nr 9.

Art. 1. SPRAWA CYWILNA

Art. 1.¹ Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń spo-

¹ Z dniem 17 lipca 2000 r. art. 1, rozumiany w ten sposób, iż w zakresie pojęcia „sprawy cywilnej” nie mogą się mieścić roszczenia dotyczące zobowiązań pieniężnych, których źródło stanowi decyzja administracyjna, został uznany za niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2000 r. (Dz. U. Nr 55, poz. 665).

lecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne).

1. Definicja sprawy cywilnej jest istotna z punktu widzenia dopuszczalności drogi sądowej przed sądem powszechnym, sądem cywilnym. Tradycyjnie wyróżnia ona pojęcie sprawy cywilnej na bazie przesłanek materialnych oraz sprawę cywilną w rozumieniu formalnym. Kryterium materialne nie jest wystarczające do ustalenia dopuszczalności drogi sądowej przed sądem powszechnym cywilnym, gdyż z art. 2 wynika, że sprawy cywilne niekiedy pozostają we właściwości sądów szczególnych.
2. Cechą identyfikującą sprawę, która jest sprawą cywilną ze swej istoty, jest zagwarantowanie udzielenia ochrony prawnej stanu (statusu) prawnego bądź stosunku prawnego o charakterze równorzędnym i ekwiwalentnym. Zgodnie bowiem z komentowanym przepisem kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego oraz prawa pracy. Co do zasady nadrzędność jednego z podmiotów stosunku prawnego wynikająca z wykonywania władzy publicznej, a nie na podstawie prawa prywatnego, wyklucza możliwość uznania sprawy za cywilną, chyba że w znaczeniu formalnym. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy, ocena danej sprawy na tle art. 1 zależy przede wszystkim od przedmiotu procesu oraz wskazanego przez stronę powodową stanu faktycznego. Te elementy bowiem konkretyzują stosunek prawny zachodzący między stronami, kształtują charakter sprawy i nadają jej lub odejmują przymiot sprawy cywilnej. Dopuszczalność drogi sądowej nigdy nie jest warunkowana wykazaniem istnienia dochodzonego roszczenia. Bez znaczenia jest także kwestia, że żądanie przedstawione przez powoda może być postrzegane – w świetle przytoczonych przezeń okoliczności – jako oczywiście bezzasadne (zob. postanowienia SN: z dnia 6 maja 2003 r., V CK 435/02, M. Praw. 2007, nr 19, poz. 1095; z dnia 14 września 2004 r., III CK 566/03, LEX nr 176104; z dnia 10 marca 1999 r., II CKN 340/98, OSNC 1999, nr 9, poz. 161; z dnia 12 grudnia 2003 r., V CK 86/03, M. Praw. 2006, nr 14, poz. 772; z dnia 11 września 2014 r., III CZ 46/14, LEX nr 1511587). Nie jest w szczególności uzasadnione odrzucenie pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej w sprawie niemającej cech sprawy cywilnej, jeżeli powód przedstawił okoliczności i zdarzenia, które mogą stanowić cywilnoprawne źródło jego żądań, przy czym decydujący jest opis roszczeń powoda przedstawiony w pozwie (zob. postanowienia SN: z dnia 24 czerwca 2010 r., IV CSK 554/09, LEX nr 738131; z dnia 22 sierpnia 2000 r., IV CKN 1188/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 20; z dnia 22 kwietnia 1998 r., I CKN 1000/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 6; z dnia 3 października 2000 r., I CKN 852/00, M. Praw. 2006, nr 24, poz. 1331, oraz wyroki SN: z dnia 5 grudnia 2003 r., IV CK 271/02, LEX nr 602079; z dnia 11 września 2014 r., III CZP 64/14, Rzeczpospolita – Prawo co dnia 2014, nr 212, s. 3). Bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego dostarcza wielu przykładów tego typu spraw cywilnych (zob. np. wyroki SN: z dnia 22 kwietnia 2010 r., V CSK 355/09, OSNC 2010, nr 11, poz. 151; z dnia 16 czerwca 2009 r., I PK 226/08, OSNP 2011, nr 3–4, poz. 33; z dnia 4 grud-

nia 2008 r., I CNP 56/08, LEX nr 484693; z dnia 2 lipca 2008 r., II PK 10/08, LEX nr 442828; z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 402/04, LEX nr 371837; z dnia 29 października 2004 r., III CK 477/03, LEX nr 500186; z dnia 27 października 2004 r., IV CK 148/04, LEX nr 146344; z dnia 23 lipca 2004 r., III CK 194/03, LEX nr 174181; z dnia 20 lutego 2004 r., I CK 308/03, LEX nr 176090; z dnia 2 kwietnia 2003 r., I CK 265/02, OSNC 2004, nr 6, poz. 99; postanowienia SN: z dnia 4 lutego 2009 r., II PK 226/08, OSNP 2010, nr 19–20, poz. 238; z dnia 9 maja 2007 r., I PZP 2/07, OSNP 2008, nr 15–16, poz. 224; z dnia 14 września 2004 r., III CK 566/03; z dnia 13 maja 2005 r., V CK 107/02, LEX nr 157316; z dnia 12 lutego 2014 r., IV CSK 291/13, LEX nr 1441196; uchwała SN z dnia 3 grudnia 2014 r., III CZP 91/14, LEX nr 1566726).

3. Sprawami cywilnymi w ścisłym znaczeniu są również sprawy gospodarcze. Podlegają one rozpoznaniu według funkcjonujących w kodeksie postępowania cywilnego reguł, właściwych dla postępowania zwykłego, uproszczonego, nakazowego i upominawczego, tyle że są rozpoznawane przez sąd gospodarczy, a więc na podstawie właściwości funkcjonalnej. Definicja sprawy gospodarczej zawarta została w art. 2 u.r.s.g. Przepis ten zawiera w ust. 1 definicję ogólną sprawy gospodarczej, natomiast w ust. 2 definicję tę uściśla bądź rozszerza. Zgodnie z art. 2 ust. 1 sprawami gospodarczymi są sprawy ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Definicja ta zawiera trzy elementy, które muszą wystąpić w danym stosunku prawnym, aby sprawę można było uznać za gospodarczą, a mianowicie:
 - 1) sprawa dotyczy stosunków cywilnych, a nie np. administracyjnych;
 - 2) strony występujące w sprawie są przedsiębiorcami;
 - 3) spór jest związany z działalnością gospodarczą obu stron.
4. Pewną komplikacją w sprawach gospodarczych jest występowanie odmiennych definicji przedsiębiorcy na gruncie różnych ustaw. Jedna z nich zawarta jest w art. 4 u.s.d.g. Zgodnie z nim przedsiębiorcami są osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonujące we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Według art. 43¹ k.c. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c., prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą.
5. Określenie przedsiębiorcy zawarte w art. 4 ust. 1 u.s.d.g. jest w zasadzie powtórzeniem definicji wyrażonej w art. 43¹ k.c. W pierwszej z nich nie wymieniono działalności zawodowej, a w drugiej pominięto wspólników spółki cywilnej. Działalność zawodowa jest natomiast z kolei elementem działalności gospodarczej zdefiniowanej w art. 2 u.s.d.g. Co do wspólników spółki cywilnej, to nie ulega wątpliwości, że jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą są przedsiębiorcami.

Trzecie wydanie cieszącego się uznaniem Czytelników komentarza uwzględnia najnowsze, uchwalone w 2015 r., zmiany legislacyjne odnoszące się do ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, w tym m.in.:

- ustawę z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne;
- ustawę z 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, regulującą kwestię rezygnacji z obowiązkowego ograniczenia władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców w sytuacji braku porozumienia co do sposobu jej wykonywania;
- ustawę z 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw, wprowadzającą instytucję europejskiego poświadczenia spadkowego;
- ustawę z 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów.

Ustawa z 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, dotycząca zliberalizowania przepisów o formie czynności prawnych i nowego ujęcia dokumentu w postępowaniu cywilnym oraz stworzenia możliwości wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego i dokonywania doręczeń elektronicznych, została omówiona w formie suplementu z uwagi na odległy termin wejścia w życie niektórych jej przepisów.

Komentarz został napisany przez praktyków dla praktyków. Wśród autorów są przedstawiciele różnych zawodów prawniczych: sędziowie, radca Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa oraz radca prawny. Uwagi zawarte w opracowaniu uwzględniają zatem spojrzenie zarówno sędziego, jak i pełnomocnika na stosowanie przepisów regulujących postępowanie cywilne.

Autorzy prezentowanej publikacji rozwiązują problemy, z którymi spotykają się w codziennej pracy. Komentowane zagadnienia mają przede wszystkim oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.

Książka jest przeznaczona dla sędziów, radców prawnych, radców Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, adwokatów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, komorników oraz aplikantów.

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.kiadzki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

ISBN 978-83-264-6433-9

9 788326 484339

9788326484339 W03P01

Cena 369 zł (T. I/II)
(w tym 5% VAT)